A blurred photograph of a busy city street. In the background, there is a brick building with several white-framed windows. The foreground is filled with the motion-blurred figures of pedestrians walking. A white rectangular box is overlaid on the center of the image, containing text.

Osallisuutta kuluttajakasvatukseen: Kestävä kuluttajuus

A photograph of a snowy winter scene. In the background, a yellow building with dark windows is partially visible through the bare, snow-laden branches of trees. The foreground is filled with falling snowflakes, creating a soft, white atmosphere. A blue pedestrian crossing sign is visible on a pole in the lower center of the frame. A white rectangular box is overlaid on the image, containing the text "Kulutuksen ympäristövaikutukset".

Kulutuksen ympäristövaikutukset

Kulutuksen ympäristövaikutukset: rakenne

- 1) Muutama keskeinen käsite
- 2) Kulutuksen ympäristö- ja kestävyysvaikutuksia voi tarkastella eri näkökulmista
- 3) Ristiriitainen (kestävä) kuluttajuus
- 4) Kulutuksen ympäristövaikutukset ja niiden vähentäminen (lyhyesti)
- 5) Suomalaisten hiilijalanjälki
- 6) Miten kulutusta voi jaotella: ryhmätyö
- 7) Miten kulutuksen ilmastovaikutuksia voi vähentää?

1) Käsitteitä: Kestävä kehitys ja vahva kestävyys

- Perinteinen kestävän kehityksen käsite, jossa kaikki kolme tai neljä kestävyuden ulottuvuutta on esitetty yhtä tärkeinä, on johtanut siihen, että kukin tahon on voinut vapaasti määritellä kestävyuden kuten itselle sopii.
 - > ei käännettä kestävään suuntaan
- Huom! Vahva ekologinen kestävyys ei tarkoita, etteivät muut osa-alueet olisi tärkeitä.

- Vahvan kestävyuden käsite nostaa keskiöön planetaariset rajat / ekosysteemien toiminnan rajat.
- Ihmisen toiminnan on pitkällä tähtäyksellä mahduttava näiden rajojen sisälle, jotta luonnon ihmisen elämää ja hyvinvointia kannattelevat ekosysteemipalvelut toimivat riittävän hyvin. Esimerkiksi vakaa ilmasto, puhdas hengitysilma, pohjavesi, pölytys jne.

1) käsitteitä

- Hiilijalanjälki: tuotteen, palvelun, yksilön, yrityksen ym. Ilmastopäästöt
- Ilmastopäästöt: ilmoitetaan useimmiten hiilidioksidiekvivalentteina (ilmastoa lämmittävä vaikutus suhteessa CO₂:n), mutta pitää sisällään muutkin khk-kaasut (esim. metaanin)

- Hiukkaspäästöt -> ajoittain sekoittuvat keskustelussa, kyseessä savukaasuista poistettavat terveydelle haitalliset hiukkaset
- - > ei ole sama asia, kuin ilmastopäästöt!
- Alueperusteiset ja kulutusperusteiset päästöt - > ero sekä periaatteessa, että käytännössä!

THE GLOBAL GOALS

For Sustainable Development

1) Kestävän kulutuksen eri näkökulmat

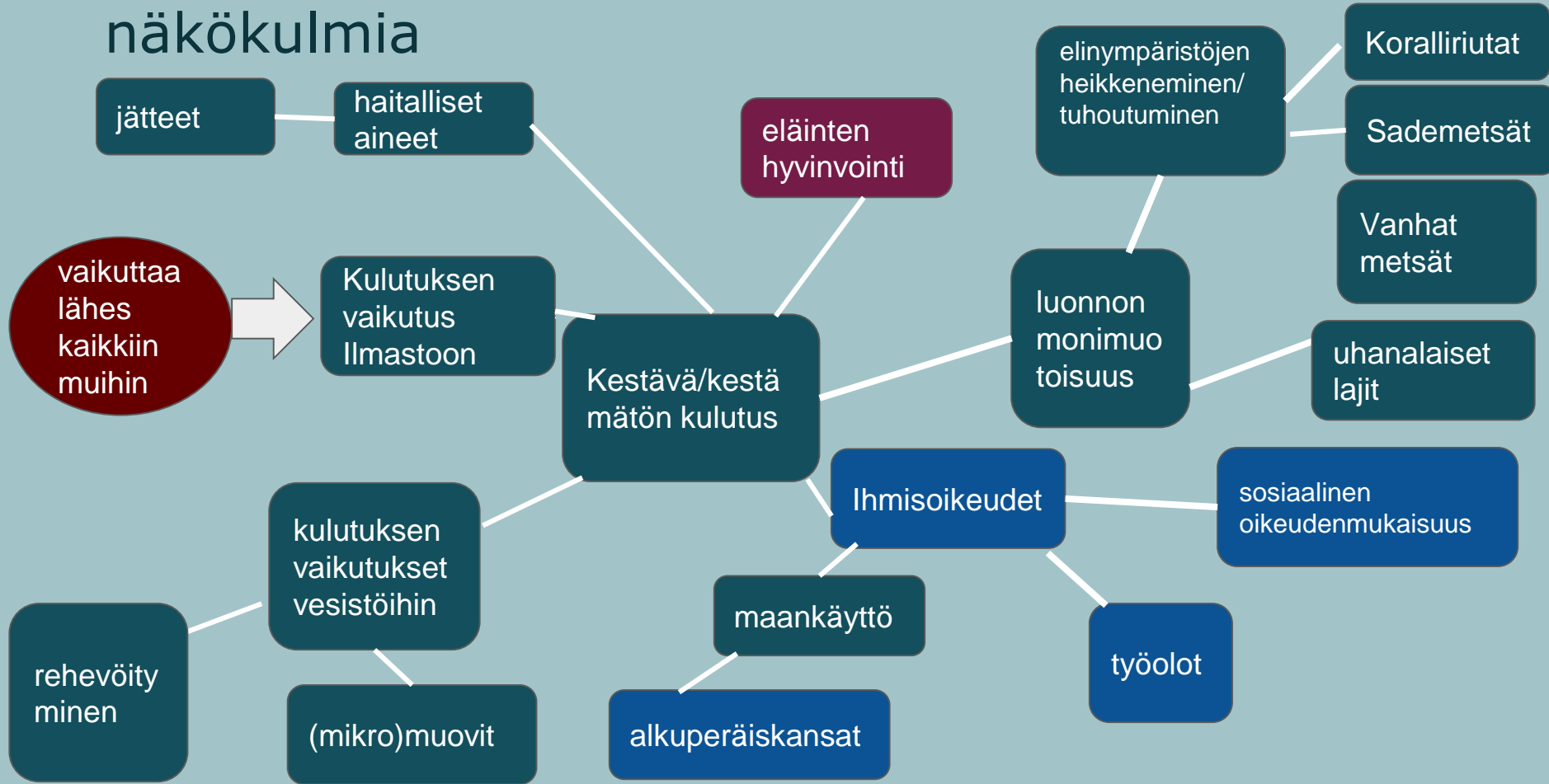
Mene osoitteeseen:

<https://answergarden.ch/811671>

Vastaa kysymykseen:

Mitä eri näkökulmia
kestävään kuluttamiseen
liittyy?

1) Kestävän (tai kestäättömän) kulutuksen keskeisiä näkökulmia

3) Ristiriitainen (kestävä) kuluttajuus

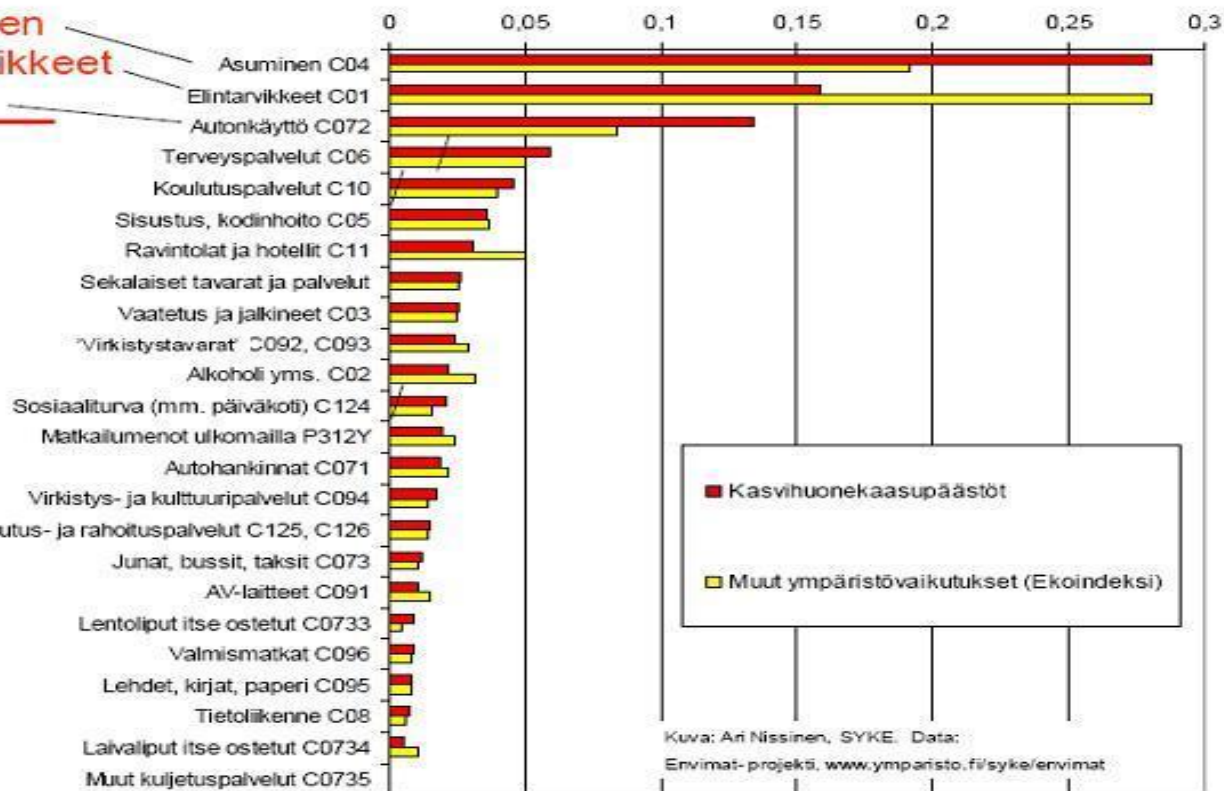
Keskustelu pienryhmissä:

- Miksi kestävästä kuluttajuudesta on usein hankala keskustella?
- Mistä yleiset syyllistymisreaktiot kumpuavat?
- Miten näitä voisi huomioida opetuksessa?
- Mistä olet itse viimeksi kokenut syyllisyyttä?
- Miten nuoret suhtautuvat keskusteluun kestävästä kuluttajuudesta?

Suomalaisten kulutuksen suurimmat ympäristövaikutukset

Asuminen
Elintarvikkeet
Autoilu
> 55%

Kuva: Ari Nissinen, SYKE. Data:
Ervimat-projekti, www.ymparisto.fi/syke/ervimat

4) Helpoin tapa välttää kulutuksen negatiivisia ympäristövaikutuksia on jättää kuluttamatta

- Kun kyse ei ole perustarpeiden täyttämisestä, helpoin keino:
 - 1) harkitse/kohtuullista
 - 2) uudelleenkäytä
 - 3) kierrätä (materiaalina)
- Kestävän kulutuksen osa-tekijät ovat useimmiten yhteydessä toisiinsa eri tavoin.
- Useimmiten ilmastomyönteiset valinnat myös torjuvat rehevöitymistä jne.
- Toisinaan myös keskenään ristiriitaisia (vrt. laaja kestävyyskäsite)

4) Suomalaisten hiilijalanjälki

- Kotitalouksien kulutuspäästöt muodostavat 70% suomalaisten kasvuhuonekaasupäästöistä, 30% syntyy julkisella sektorilla.
- Keskimäärin 10 000 kg CO₂e vuodessa.
- Kotitalouksien päästöissä on suuret erot
 - 6500 - 17 000 kg
- Kulutuksen päästöistä osa syntyy muualla kuin Suomessa ja siten niihin vaikuttaminen ulottuu Suomea laajemmalle.

5) Entä muu maailma?

- Merkittävä osa suomalaisten päästöistä syntyy tuotteiden valmistuksen yhteydessä Euroopan ulkopuolella. Suuruusluokka n. 30%
- Alueperusteiset päästöt (eli Suomen alueella syntyvät päästöt) ovat laskussa, mutta kulutusperusteiset edelleen nousevat
- tuotanto siirtynyt EU alueelta Aasiaan -> ilmastopäästöjen painopiste siirtynyt

KESKIVERTOSUOMALAISEN HIILIJALANJÄLKI

25%
2600
Muu kulutus

 33 %
3400
Asuminen

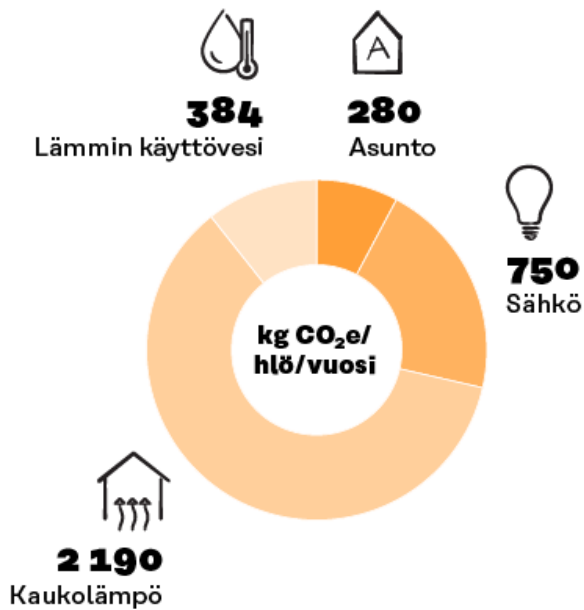
20%
2100
Ruoka

 22 %
2200
Liikenne ja matkailu

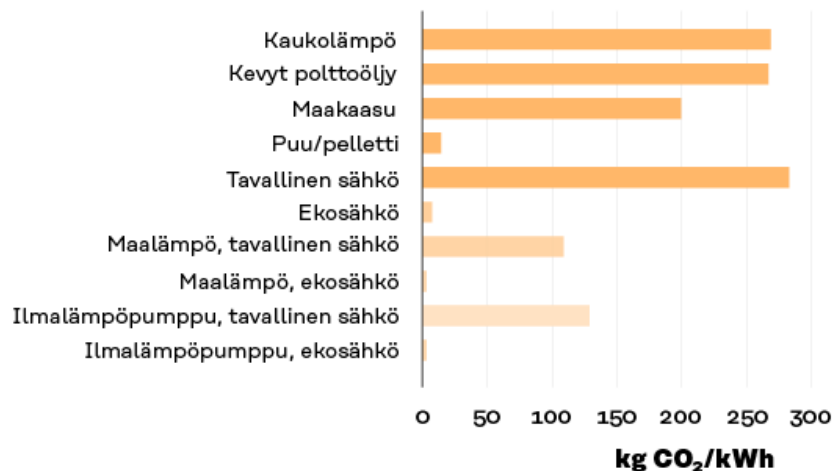

KESKIVERTOSUOMALAISEN HIILIJALANJÄLKI

ASUMINEN

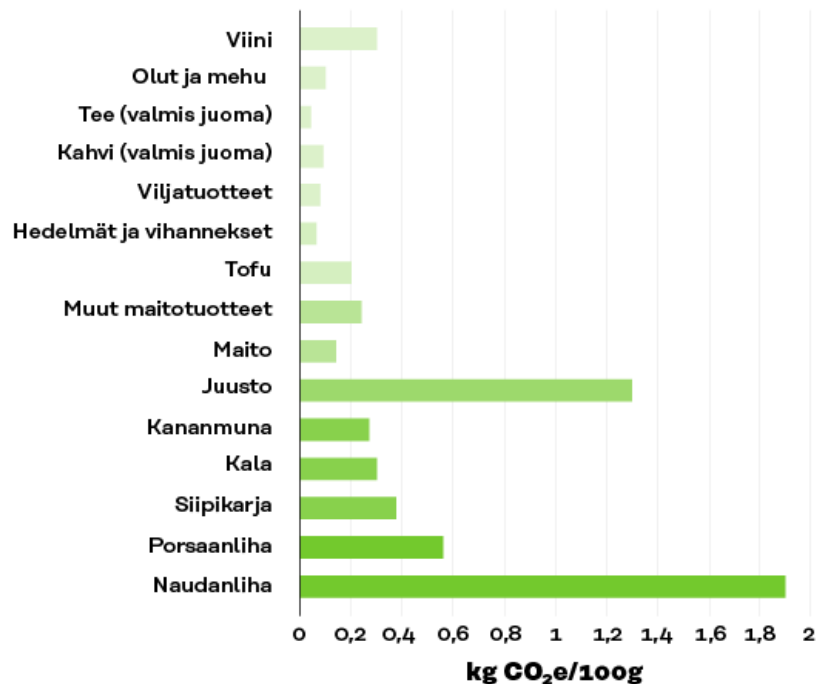

Energiamuotojen hiilijalanjälkiä

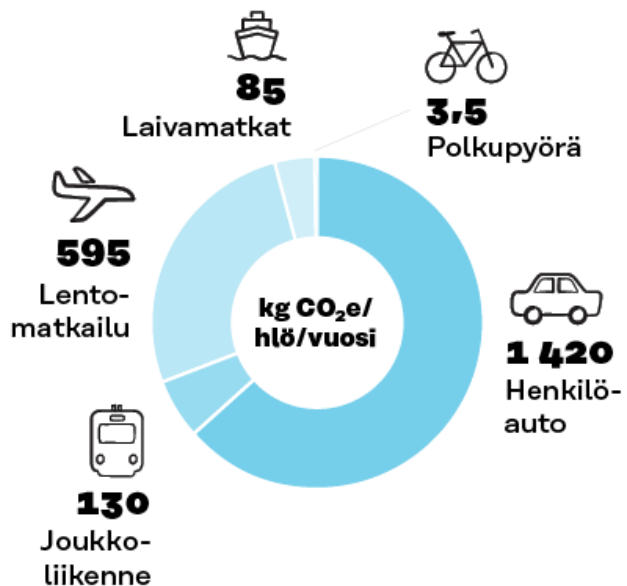
KESKIVERTOSUOMALAISEN HIILIJALANJÄLKI

RUOKA

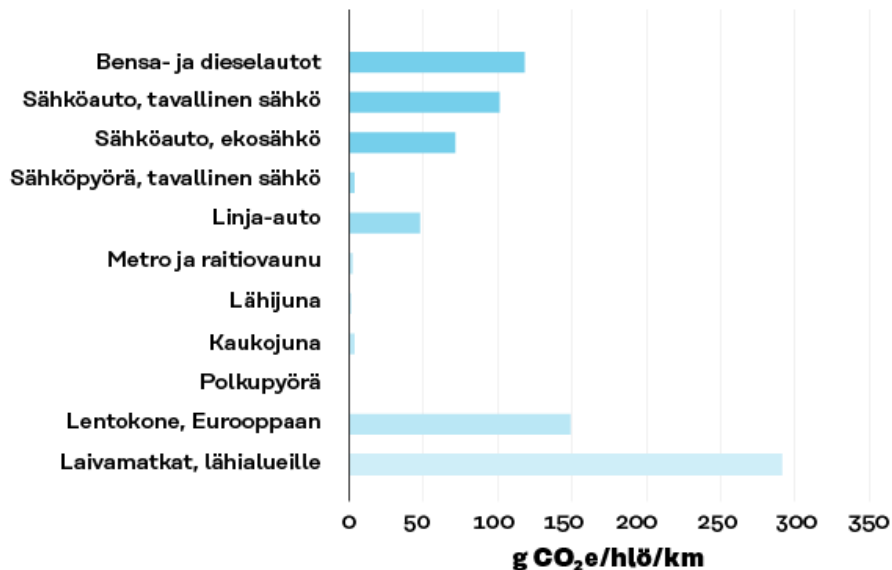

KESKIVERTOSUOMALAISEN HIILIJALANJÄLKI

LIKKUMINEN

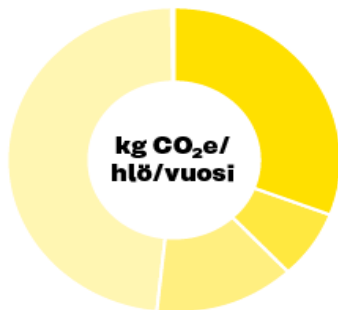

Liikennemuotojen hiilijalanjälkiä

MUU KULUTUS

1 257
Harrastukset
ja vapaa aika

810
Tavarat

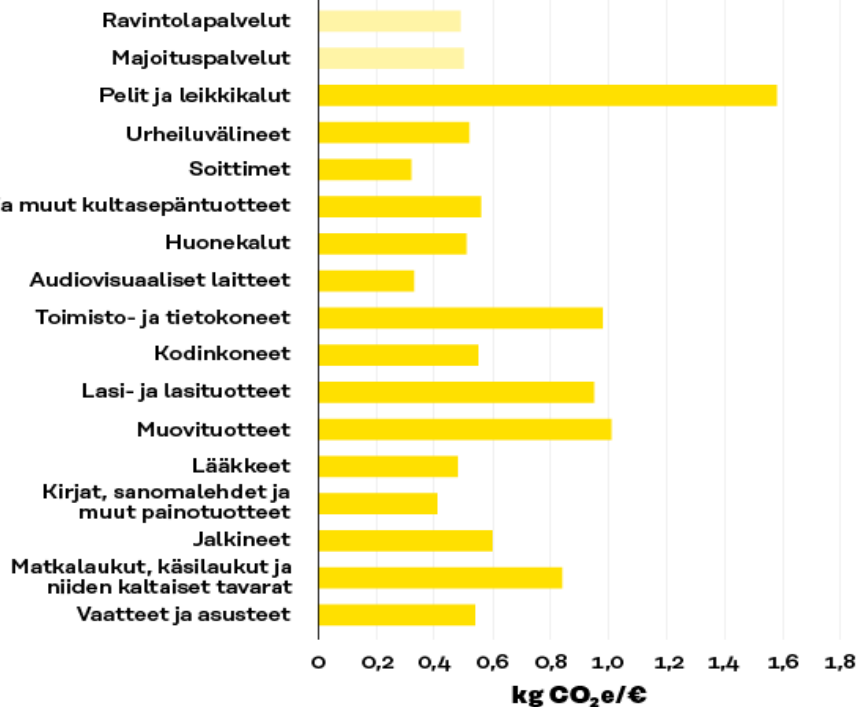

190
Lemmikit

360
Mökkeily

Tavaroiden ja palvelujen hiilijalanjälkiä

6) Kulutuksen jaottelu - keskustelu / ryhmätyö

6) Kulutuksen jaottelu

1) tarpeellinen kulutus

- kaikilla meillä on tietty määrä tarpeellista kulutusta: perustarpeiden täyttäminen, riittävä ravinto, suoja, ym.

2) turha kulutus

- Kulutuksen määrä ylittää tarpeellisen tason

Lähde: prof. Lassi Linnanen

3) Luksuskulutus (myös turhaa, mutta eri luonteista, liian iso asunto, liian hieno auto jne. -pienen joukon mahdollisuus, mutta sillä on hyvin tärkeä rooli, koska luo ihanteen/ näyttää mihin on mahdollisuus / meilläkin voisi/kuuluisi olla oikeus tähän / luksuksen tavoittelu luodaan / iso perheauto esim. / globaali näkökulma vs. Suomi

4) Lukittu kulutus/ mihin yksittäisen kuluttajan on hyvin vaikea vaikuttaa omilla valinnoilla (kaukolämpö ja sen polttoaine)

Mitä ilmastonmuutoksen torjunta 1,5 asteen tavoitteeseen edellyttää?

7) Vuoteen 2030 mennessä kuluttajien ilmastopäästöt voi puolittaa

- [Keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan](#) suunnitelmassa (Kaisu) linjataan, että kansalaisia kannustetaan puolittamaan hiilijalanjälkensä vuoteen 2030 mennessä.
- Suomen ympäristökeskuksen mukaan tämä on tehtävissä ilman kovin suuria elämäntapamuutoksia

Kuluttajan tehokkaimpia keinoja hiilijalanjäljen pienentämiseen

- Muuta pienempään asuntoon lähemmäs työpaikkaasi ja vaihda sähkösopimus vihreään sähköön. Omakotitalossa muuta lämmitysmuoto uusiutuvaan energiaan. Säästä sähköä ja lämmintä vettä.
- Vähennä/luovu henkilöauton käytöstä ja lentämisestä. Pyöräile ja kävele nykyistä enemmän. Suosi junaa pitkillä matkoilla.

- Muuta ruokavaliosi vegaaniksi tai edes kasvispainotteiseksi. Syö se minkä ostat eli vähennä hävikkiä.
- Osta vain tarpeeseen. Mieti voitko saada tarvitsemasi tavaran käytettynä. Kierrätä omat tarpeettomat tavarat sekä jätteet. Suosi jakamista ja vähäpäästöisiä palveluita.

2030 jälkeen päästöjä pitää vähentää lisää

- Loppuvuodesta 2018 julkaistavan tutkimuksen mukaan suomalaisten hiilijalanjäljen puolittaminen vuoteen 2030 mennessä ei vielä riitä vastaamaan Pariisin sopimuksessa asetetun 1,5 asteen tavoitteeseen.

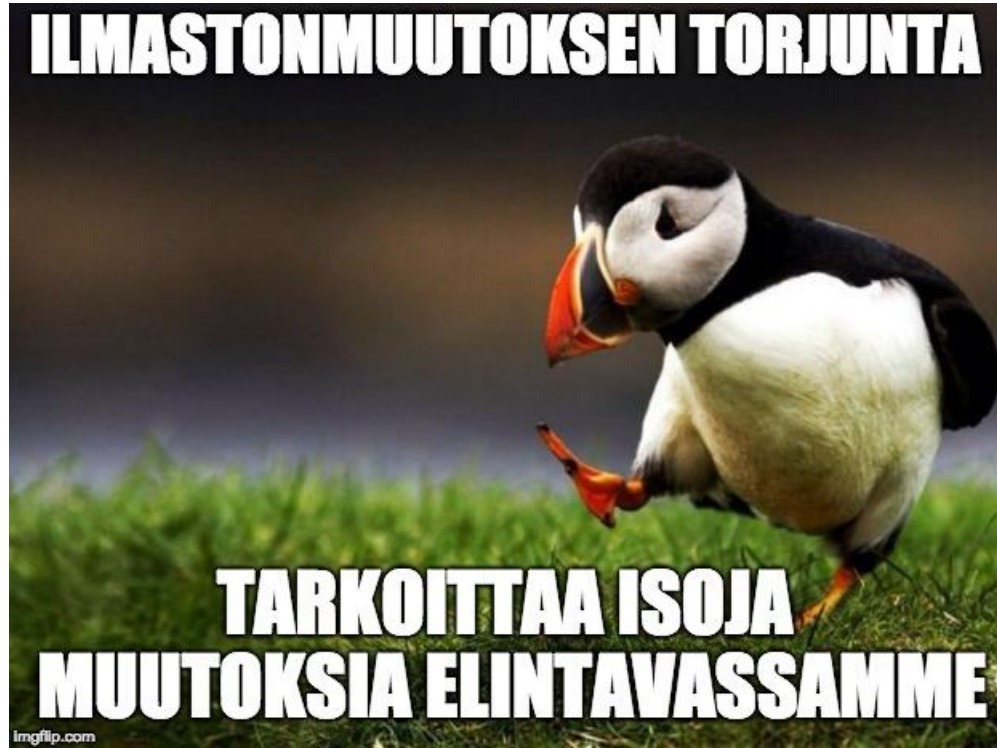
Lähde: Ympäristöministeriö

- Kun tällä hetkellä suomalaisen keskimääräinen hiilijalanjälki on noin 10 000 kg CO₂/vuosi ja 1,5 asteen mukainen hiilijalanjälki suomalaiselle vuonna 2030 olisi noin 3 000 kg CO₂/vuosi. Kokonaispäästöissä vuoteen 2050 mennessä tavoiteltava nettonegatiivisuutta. (Suomen ilmastopaneeli/Markku Ollikainen)
- Tästä ei enää selvitä ilman kohtuullistamista ja perusteellisia muutoksia elämäntavassa.

Miten tästä selvittäään?

- Pitääkö muuttaa maakuoppaan nakertelemaan nauriita?
- Nykytiedon valossa ei: Hyvinvointivaltion peruspilarit: koulutus, terveydenhuolto, tarpeelliset palvelut ja elämisen perustarpeet pystytään toteuttamaan (myös)kestävästi.

Arvio: prof. Lassi Linnanen

Kiertotalous: talousjärjestelmän ratkaisuja luonnonvarojen ja energian liikakulutukseen

- Esimerkiksi: tuotteen sijaan hankitaan palveluita
- Yhteiskäyttöä omistamisen sijaan
- Jo tuotteiden suunnittelussa huomioidaan korjattavuus, päivitettävyys ja uudelleenkäyttö (tuotteena ja materiaalina)
- Olemassa riski siitä, että kaikkia
- Jotta kiertotaloudesta olisi kokonaisratkaisuksi, samaan aikaan myös kulutuksen volyymin täytyy laskea.

Minkälaisia yhteiskunnallisia muutoksia tarvitaan?

- Muutoksia tarvitaan kaikilla yhteiskunnan sektoreilla.
- Kulutuksen ja tuotannon tapojen uudistamien
- Fossiilista polttoaineista tulee käytännössä luopua kokonaan (varata vain niihin harvoihin toimintoihin, joissa ei löydy korvaajaa)
- Ilman kulutuksen ja tuotannon volyymin kohtuullistamista, ympäristövaikutukset herkästi vain siirtyvät, eivät ratkea.
Esim. bioenergia

